

Verslag van de voordracht “Geen dader onbekend” door Sofie Claerhout (27/03/2025)

Het is voor nabestaanden en de maatschappij enorm belangrijk dat moordzaken worden opgelost en gruwelijke daders niet ongestraft kunnen rondlopen. In ons land is er helaas nog menig onopgelost bloedbad. Het bestuur nodigde een straffe madam uit die al van in het secundair onderwijs was gefascineerd door genetica, maar vooral gedreven door een heel sterk rechtvaardigheidsgevoel, baanbrekend werk heeft verricht over de doorbraak van slepende mysteries via de revolutionaire techniek van het verwantschapsonderzoek. Vooraf genoten 72 leden aan de kleurig gedecoreerde tafels van een lekker paasgebakje en koffie à volonté. Sofie Claerhout behaalde in 2016 haar diploma van Master in de Biologie en vier jaar later werd ze gepromoveerd tot Doctor in de Forensische Genetica. Ze publiceerde diverse wetenschappelijke werken en behaalde talrijke prijzen. De eerste VRT-uitzending van “Knappe Koppen” was aan haar gewijd. Moordenaars laten meestal sporen na. Misdaadseries doen geloven dat DNA in een-twee-drie naar een dader leidt. De werkelijkheid is veel complexer dan dat. Want hoewel DNA een krachtig hulpmiddel is om moordzaken op te lossen, liep tot voor kort een zaak al gauw vast als het gevonden DNA op het plaats delict niet voorkwam in de DNA-politiedatabank of niet overeenkwam met dat van verdachten. In zo een gevallen zocht de spreekster een methode om de dader vooralsnog op te sporen via zijn familie. Ze slaagde erin na jaren gepassioneerd wetenschappelijk onderzoek daders te identificeren aan de hand van het DNA van hun (verre) familieleden met haar internationaal bekroonde “CSY”-methode. De term “CSY” of Crime Scene Investigation via het Y-chromosoom geeft een knipoog naar de CSI, de Amerikaanse televisiereeks die van 2000 tot 2015 om een forensisch onderzoeksteam in Las Vegas draaide, en haar eigen initialen. Het DNA is uniek zo goed als voor iedereen.

Toch is ongeveer 99,9% van onze DNA-code gelijk aan die van onze medemens. Amper 0,1% van ons DNA is echt uniek. Omdat de meeste daders mannen zijn, onderzocht de geneticus het mannelijke Y-chromosoom. Zij kwam tot de conclusie dat dit een heel klein stukje is in het DNA van de dader dat wel grotendeels gelijk is over generaties heen en bijna onveranderd wordt doorgegeven van vader op zoon met minimale veranderingen zodat het in de familie blijft. Op basis van dit Y-DNA kan relatief eenvoudig op zoek worden gegaan naar dichte en verre familieleden van onbekende daders. Door vrijwilligers een DNA-staal te laten afstaan, een praktijk die stilaan geraakt ingeburgerd, vergroot de kans om zo een familielid op te snorren. Eens een Y-DNA match met zo een familielid is gevonden, gaat de specialiste vervolgens kijken naar de kleine veranderingen die dat Y-DNA toch ondergaat doorheen de generaties en vooral hoe snel die plaatsvinden. Op die wijze kan worden ingeschat of het gaat over een broer dan wel over een verre neef van de dader. Zo wordt het mogelijk de stamboom te reconstrueren om zo de dader gericht te identificeren. Pas vorig jaar werd in ons land een wet gestemd die meer DNA-onderzoekstechnieken mogelijk maakt zodat speurders gemakkelijk aan familiale zoeking kunnen doen op basis van het Y-profiel wat vanaf dan verplicht moet worden geanalyseerd, opgeslagen en bewaard in de Y-chromosomendatabank. Deze DNA-stalen kunnen nu ook worden vergeleken met internationale databanken. Ze kunnen evenwel nooit als enig bewijs dienen want daar zijn bijkomende aanwijzingen voor nodig die alleen via de klassieke opsporingsmethodes kunnen worden verzameld. De presentatie boeide van het begin tot het einde.

Christine, verslaggever, en Lieve, clubfotograaf